

**Modře natištěné štítky znamenají,
že není zaplacené předplatné!
Předplatné na jeden rok je
32,71+ 2,29 (GST) = 35 kan. dolarů
Cena 1.40 + 0.10 (GST) = 1.50 dolaru.**

Agreement # 40005374/ Registration # 09089

**Datum, dokdy jsou
noviny předplacené,
je v pravém horním
rohu štítku!**

J Time
Committed
À dé lai
convenu

**Telefon: 416/530-4222
Fax: 416/530-0069
Záznamník: 416/530-0202
E-mail: abrezina4222@rogers.com
abe@satellite1-416.com**

ČESKOSLOVENSKÝ ČTRNÁCTIDENÍK - CZECHOSLOVAK BI-WEEKLY

No. 2.

(304.)

Vol. 14.

satellite **1-416**

Published by ABE, P. O. Box 176, Station „E“, Toronto, Ontario, Canada M6H 4E2

www.satellite1-416.com nebo www.zpravy.org

**Thursday,
January 29,
2004**

Kdo je kdo v Břetislavovi a Jitce? Kousek historie i současnosti

Břetislav a Jitka aneb *Jak se dělá mapa Evropy* je inscenace v dramaturgii a režii Brigity Hamvašové hrává, vtipná a její děj vychází z legendy o historickém postavení silných rodů z ranného středověku. Celá století nabírala legenda o zamilované dvojici, kterou zpracoval po svém Miloslav Švandrlík (a ilustroval Jiří Winter Neprakta) ve své knize *Nemravná dívka na vdávání*, romantické prvky v povědomí českého národa.

Možná že nebude ke škodě říci si o některých postavách humorného apokryfu malinko více, než může samotná hra nabídnout.

Zalustujeme si jen krátce v historii. Zdrojů máme hned několik: především Kosmova kronika, o kterou se také opíral ve svém díle *Dějiny národu českého* i František Palacký (vydání z r. 1968), shrnutí nejnovějšího data bádání v *Toulkách českou minulostí* Petra Hory (třetí upravené vydání 1995) a v edici *Odkaz publikaci Panovníci českých zemí* Petra Čorneje a spol. (z roku 1992). Přestože jsem „nahlédla“ do všech, nejbližší (přirozeně) mi bylo podání v *Toulkách*. Začneme hned od začátku:

Pověst o vzplanutí příštího českého vládce Oldřicha k mladé (vdané?) selce, jejíž jméno by dnes asi znělo Božena Křesinová, se snad udála takto: asi roku 1004, v prvním roce vlády slabošského Jaromíra, lovil jeho mladší bratr Oldřich na Lounsku. U studánky (jmenuje se dodnes Boženina), tam, kde Peruc (stojí východně od Loun nedaleko řeky Ohře) ještě zřejmě ani nestála, spatřil spanilou pradlenu. Krása Boženy Oldřichovi učarovala. Sám byl ženat, ona (patrně!) vdaná, ale to tenkrát neznamenal žádnou velkou překážku. A tak mladici s pleť bělejší než labuť, lesklejší než slonová kost - praví Kosmas - odvezl. Brzy se narodil od sudíček všemi ctnostmi podarovaný synek Břetislav. A bylo na čase! Vždyť nebýt Boženy, přemyslovský rod vyhynul po meči.

Břetislavovo dětství a jinošství se krylo se smutnou dobou, kdy v Čechách vládli nejprve Jaromír (do r. 1012, starší Oldřichův bratr, který byl jedním z Vršovců zavražděn r. 1035), poté Břetislavův otec Oldřich do r. 1034, kdy nečekaně zemřel a vládu převzal sám Břetislav I., který byl do té doby úředním knížetem na Moravě a sídlil na starobylém hradě Olomouci. Břetislav I., desátý v posloupnosti historických Přemyslovců, kníže, kterého Kosmas zahrnul mnoha obdivnými přezdívkami, mezi nimi i dodnes živou „nový či český Achilles“. Byl politikem, jenž se celkem úspěšně pokusil vrátit knížecí moci lesk a zemi správnou roli v evropském dění. Narodil se snad r. 1005, v dobách hlubokého úpadku přemyslovského státu, vládl přes dvacet let v letech 1034-1055. Za jeho života vzrostlo přemyslovské panství o Moravu. Břetislav byl svého času posledním Přemyslovcem v mužské linii.

Jitka? Byla patnáctiletá krasavice, německá šlechtična z krve nordgavských hrabat. Před časem, jak bylo obvyklé, se ocitla v rodinném klášteře na vychování. Schweinfurt čili Svinibrod leží na řece Mohanu v Bavorsku. A tam ji patrně r. 1030 spatřuje statný Břetislav. Zamilovává se po uši a na první pohled. Je sám bohatý a urozené krve, mohl by se ucházet o dívčinu ruku bez problémů, on však volí raději rytířské gesto - posazuje schovanku „na kůň“, mečem přesekává ochranný řetěz a dívku unáší. Kdo nevěří... faktem ale je, že se mu Jitka stala milující celoživotní partnerkou a že mu povila snad sedm dětí, z toho pět synů: Spytihněva, Vratislava, Konráda, Otu, Jaromíra, což později mělo za následek téměř zhroucení přemyslovského trůnu, kolik uchazečů se na něj snažilo posadit.

A ještě jedna zajímavá postavička z celé škály romantických a bouřlivých - Prkoš - paní Hamvašová se přiklonila k původnímu - z Kosmova vyprávění - Prkoš, správce hradu Bílina: Toho potkala za zradu druhé části české armády v boji proti Sasům krutá odplata - český kníže Prkošovi nejprve

Režisérka Brigita Hamvašová s Ivanem Rázlem, kterého obsadila do role Kochana, hlavy rodu Vršovců

nechal usekat údy a poté jej utopit v řece Bílině. Neobyčejná krutost je příznačná pro toto období.

A tak si jen pro úplnost řekněme, že česká raně středověká historie nabízí hned tři romantická a pro budoucnost země současně i osudová setkání mileneckých a posléze i vládcovských dvojic. Tou nejstarší je pramáti Libuše, která si vybrala za muže Přemysla Oráče ze Stadic, zakladatele rodu Přemyslovců.

„Možná někoho překvapí, že rozený Pražák Miloslav Švandrlík (10.8.1932) původně zamýšlel stát na prknech, jenž znamenají svět. Zahájil (ale nedokončil) totiž studia na DAMU v Praze, obor herectví a režie. Pak si to zřejmě rozmyslel a našel smysl svého konání v psaní knížek. Na svém kontě má na šedesát titulů, většinou humoristických. O jeho práce měly zájem časopisy, televize i rozhlas. Nikdy se neangažoval do žádné strany. Je nositelem Haškovy ceny z roku 1960 a o třicet let později Ceny za český bestseller. Nemusíte ani dlouho hádat, o jaký titul se jednalo - nejúspěšnější knihou jsou *Černí baroni* s postavou Kefalína, který se objevuje i v dalších volných pokračováních. „Baroni“ byli zfilmováni režisérem Zdeňkem Sirovým, a zdramatizováni hned několikrát - V. Venclíkem pro Divadlo ABC, M. Fialou z Olomouce a J. Bauerem v Plzni. Připomeňme si ještě např. *Předvojenské lásky černého barona*, *Ještě máme co jsme chtěli*, *Poručíme větru, dešti*; humorné: *Krvavý Bill*, *Doktor od jezera hrochů*; horory: *Draculův švagr* aj. Jen na okraj - třináctidílný český televizní seriál *Nemocnice na kraji města* po dvaceti letech vystřídal jedenáctidílný seriál natočený v Brně režisérem Jurajem Herzem na základě Švandrlíkových knih s baronovskou tematikou. (Prý se v něm neopakuje jediná scéna a není obsazen jediný herec stejnou rolí jako ve filmové verzi *Černí baroni*. To už je jiná kapitola.)

Životním krédem krále humoru je „Co nemožno změnit, je nutno snášeti“. A kdybyste chtěli Mistra humoristického pera potěšit, pak by to měl být originální zvoneček. Je totiž zvonců vášnivým sběratelem.

Jiří Winter Neprakta (12.7.1924), rovněž rozený Pražák, vystudoval Státní grafickou školu v Praze, obor malířství. Pamatuje a zažil mnohé, dokonce byl i v roce 1944-45 vězněn za odboj. Je nositelem celé řady mezinárodních soutěží, prvním oceněním byla Haškova cena v roce 1961 a tím posledním oceněním z roku 2001 byl zápis do Guinnessovy knihy rekordů za svých 35 000 uveřejněných ilustrací. Nesmíme opominout, že stál u zrodu humoristického oblíbeného týdeníku *Dikobraz*, na jehož vzkříšení společně s panem Švandrlíkem dnes pracuje. Pod pseudonymem Neprakta jej známe od roku 1948. Vedle nádherných výtvarně jednoduchých a v jasných barvách s černou konturou vyvedených ilustrací jsme se s jeho pracemi mohli setkat ve 200 titulech knih, které ilustroval, v plakátové tvorbě, pohlednicové i kalendářové. Má za sebou nespočetné množství samostatných výstav nejen v Praze, ale i v zahraničí. Pozor, obdivovatelé nepraktovského kresleného humoru, k jeho 80. narozeninám je připravována velká knižní publikace. A že si král kresleného humoru potrpí na černý humor za každých okolností, dokazuje i jeho životní krédo „Nevažte si života, stejně z něho nevyváznete živí“, není co dodat.

Snad už jen věřit, že práce pětaticetiletého kolektivu herců, techniků a výtvarníků pod vedením režisérky Nového divadla Brigity Hamvašové přinese divákům naplnění jejich představ o humoru, pohodě a pěkném kulturním zážitku.

Rezervace je nutná na tel.: přes den 416/363-7686, večer: 416/463-3182.

Text a foto: Věra Kohoutová
***